

APUKHTİN'DEN HİKÂYELEER
ÖLÜMDEN YAŞAMA
KONTES D...'NİN ARŞİVİ
PAVLİK DOLSKİ'NİN GÜNCEŚİ
ALEKSEY NİKOLAYEVİÇ APUKHTİN

VakıfBank Kültür Yayınları: 0149
Edebiyat: 038

APUKHTİN'DEN HİKÂYELER
ÖLÜMDEN YAŞAMA
KONTES D... 'NİN ARŞİVİ
PAVLİK DOLSKİ'NİN GÜNCESİ
ALEKSEY NİKOLAYEVİÇ APUKHTİN

Özgün adı
Mejdu Smyörtiu i Jizniu

Türkçesi
Levent Özübek

Kapak ve Sayfa Uygulama
Faruk Özcan

Kitap Editörü
Dr. Hazal Bozyer

Son Okuma
Hande Kayhan

VakıfBank Kültür Yayınları
Büyükdere Caddesi
No: 97 - Kat 4
Şişli 34394 İstanbul
Telefon: 0 212 354 5730
www.vbky.com.tr - info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2022

ISBN 978-625-7447-60-7

Kitabın Türkçe yayın hakları VakıfBank Kültür Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Baskı
Turkuvaz Haberleşme ve Yay. A. Ş.
Güzeltepe Mahallesi Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi B Blok No: 29/1/1
Eyüpsultan İstanbul
Telefon: 0212 354 3000
Sertifika No: 46403

1. Baskı: Haziran 2022

APUKHTİN'DEN HİKÂYESLER

ÖLÜMDEN YAŞAMA
KONTES D... 'NİN ARŞİVİ
PAVLİK DOLSKİ 'NİN GÜNCESİ

ALEKSEY NİKOLAYEVIÇ
APUKHTİN

TÜRKÇESİ

LEVENT ÖZÜBEK

ALEKSEY NİKOLAYEVİÇ APUKHTİN

On dokuzuncu yüzyıl Rus edebiyatının önemli şair, yazar ve eleştirmenlerinden biri olan Aleksey Nikolayeviç Apukhtin, 15 Kasım 1840'ta Rusya'nın Bolkhov kentinde doğdu, 1896'da St. Petersburg'ta öldü. Soylu bir aileden gelen Apukhtin, çocukluk yıllarında edebiyata ve şiire olan düşkünlüğüyle dikkat çekti. Rus edebiyatının Turgenyev gibi önemli yazarları tarafından da takdir gören Apukhtin'in ilk şiiri "Epaminondas", henüz on dört yaşındayken bir dergide yayınlandı. 1852'de St. Petersburg'ta İmparatorluk Hukuk Okulu'ndaki eğitimi sırasında arkadaşları tarafından "geleceğin Puşkin'i" olarak görüldü. Burada tanışıp dost olduğu ünlü müzisyen Pyotr İlyiç Çaykovski, Apukhtin'in pek çok şiirini besteledi. 1862-1864 yılları arasında Adalet Bakanlığı bünyesinde bir taşra memuru olarak çalıştığı sırada da edebiyatla ilgilenmeye devam etti. Emekli olduktan sonra yakın arkadaşı Çaykovski gibi St. Petersburg'a döndü ve ölümüne dek burada yaşadı.

LEVENT ÖZÜBEK

1955 yılında doğdu. 1979'da Hacettepe Üniversitesi İktisat bölümünden mezun oldu. Aynı yıl başlayan çalışma yaşamı özel ticari şirketlerde, çeşitli kademelerde, 2008 yılında emekli olana kadar devam etti. 1985-2000 yılları arasında çalışma yaşamı Moskova'da geçti. Rusçayı bu yıllarda öğrendi. 2014-2017 yılları arasında aylık yayınlanan *İktisat ve Toplum* dergisinde üç yıl boyunca kültür yazıları kaleme aldı. Özübek'in bir Çaykovski biyografisi olan *Tarlakuşu'nun Şarkısı* (2011) ve *Baharımız Sizinki Kadar Kısa* (2011) adlı iki telif kitabının yanında, birçok çevirisi de bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Yazar ve Romanı Hakkında	7
Ölümden Yaşama	9
Kontes D... 'nin Arşivi (Mektuplardaki Öykü)	67
Pavlik Dolski'nin Güncesi	165

YAZAR VE ROMANI HAKKINDA

1852 yılında Rusya'da, St. Petersburg kentinin İmparatorluk Hukuk Okulu'nda yeni öğrenim döneminin başladığı ilk gün, ikisi de on bir yaşında iki çocuk bir araya gelip tanıştılar. Karşılaştıkları gün başlayan arkadaşlıkları, yaşamları boyu sürecekti. Aynı yıl dünyaya gelmiş olan bu çocuklar, ne yazık ki hiç de uzun olmayacak olan yaşamları yine aynı yıl –her ikisi de elli iki yaşındayken– ve iki ay ara ile noktalanacaktı. Ancak bunlardan çok daha dikkat çekici olanı, ikisinin de isimleri tüm dünyada tanınacak, yüzyıllar boyu unutulmayacak ve hem kendi eserleriyle hem de yaşamları boyunca süren dostluklarıyla hep anılacaktır.

Biri ünlü bir şair, diğeri büyük bir besteci olacak olan bu çocukların adları Aleksey Nikolayeviç Apukhtin ve Pyotr İlyiç Çaykovski'ydi. Sonraları Aleksey'in yazdığı şiirlerin bazılarını Pyotr besteledi, bunlar kısa zamanda sanat dünyasının büyük eserleri arasına girdi. Günümüzde de tüm dünyanın konser salonlarında icra ediliyor, beğeniyle dinleniyor.

Apukhtin, arkadaşı Çaykovski gibi 1840 yılında doğdu. Soylu bir aileden geliyordu. Çocukken edebiyata ve özellikle şiire olan düşkünlüğü dikkat çekiciydi. Daha on yaşındayken Rus edebiyatının bütün büyük eserlerini biliyordu ve bir kısmını okumuştü bile. Sonraları, yazar Turgenyev ve şair Afanasi Fet tarafından teşvik edildi. Ne var ki şiirleri fazla ilgi görmedi. Yazdıklarını, kendisine para kazandırması şöyle dursun, ancak kendi parasıyla bastırabildi. Maddi olanakları da sınırlı olduğun-

dan, eserlerinin çoğu basılamadı ve kendisi de fazla tanınmadı. Çocukluk yıllarında, “Rusya’nın ikinci Puşkin’i” olacağı yolundaki beklentiler ise gerçekleşememiş oldu. Yazdığı şiirlerin önemli bir bölümünü arkadaşlarına armağan olarak dağıtmıştı. Bunlar ancak ölümünden sonra uzun uğraşlarla arayıp bulunarak derlenebildi ve yayınlandı.

Apukhtin 1862-1864 yılları arasında Adalet Bakanlığı’nda geçen taşra memuriyetinden sonra emekli olup St. Petersburg’a geri dönerek Çaykovski gibi, yaşamını noktalayacağı 1893 yılına dek bu kentte yaşadı.

Aleksey Apukhtin’in, Rusya’da edebî çevrelerde pek göze çarpmamış ancak Avrupa’da ve Amerika’da ilgi görmüş olan ve Rus edebiyatının değerleri arasında sayılan *Ölümden Yaşama* adlı kısa romanını ve diğer iki öyküsünü okuyucuya sunuyoruz. Bu fantastik, spiritüel kısa romanın konusu bir reenkarnasyon öyküsü. Ölüm sonrası duyguları ve deneyimleri, kolay olmayan bir anlatım tekniğiyle anlatması –hatta bunu yer yer okuyucuya şiir tarzında aktarması– bakımından ilgi çekici ve sıradışıdır. Apukhtin ileriki yıllarında sağlığının bozulması yüzünden sık sık doktorlara başvurmuştu. İşte bu deneyimlerini *Pavlik Dolski’nin Güncesi* adlı öyküsünde kaleme almıştır. Bu iki öykünün merkezindeki kişinin kendisi olduğu konusunda edebiyat eleştirmenleri görüş birliğindedirler. *Kontes D...’nin Arşivi* ise farklı bir tarzda yazılmış, elli dört mektuptan oluşan komedi türünde bir öyküdür. Öykünün kişilerinin ve diğer iki öyküdeki kimi kişilerin gerçek hayattan insanlar oldukları düşünülüyor. Bu görüş üç öykünün de Apukhtin’in sağlığında hiçbir yerde yayınlanmamış olmasını da açıklar niteliktedir.

Levent Özübek
İstanbul, 2022

ÖLÜMDEN YAŞAMA

GÜN MÜ HÜKMÜNÜ SÜRER

Gün mü hükmünü sürer, gecenin sessizliği mi,
Rüyada mı kaygı, günün kavgasında mı,
Her yerde benimle, yaşamıma dolan
Hep o aynı düşünce, tek, mukadder
Hepsi senin hakkında!
Korkulu değil geçmişin hayaleti onunla,
Kalbim ferahlar, yeniden sever,
İnanç, hayal, sadakat,
Ne varsa ruhumda, değerli ve kutsal
Hepsi sendendir!
Kalan günlerim güzel ya da hüznü olsa da
Ölümüm yakın, yaşam harap olsa da
Tek şey biliyorum: ölüm beni alana kadar,
Düşünce, duygu ve şarkı ve güç,
Hepsi senin içindir!

Aleksey Nikolayeviç

APUKHTİN

(1840-1893)

Yazarın portresi ve resimler, özgün ve ilginç tarzıyla tanınan Amerikalı ressam Franklin Booth'a (1874-1948) aittir ve romanın New York'ta, 1917 yılında yapılan ilk baskısında yer almıştır.

*Özümsenerek okunan bir sayfa,
hızla okunan bir kitaptan iyidir.*

T. B. Macaulay

*C'est un samedi, à six
heures du matin, que je suis mort.*
Emile Zola*

* Bir Cumartesi saat 6'da, sabahleyin öldüm, -ed.n.

I

Akşam saat sekizdi, doktor kulağını kalbime yerleştirip dudaklarımın küçük bir ayna yaklaştırdıktan sonra eşime dönerek ciddi bir tonla ve usulca şunları söylediği sırada:

“Her şey bitti.”

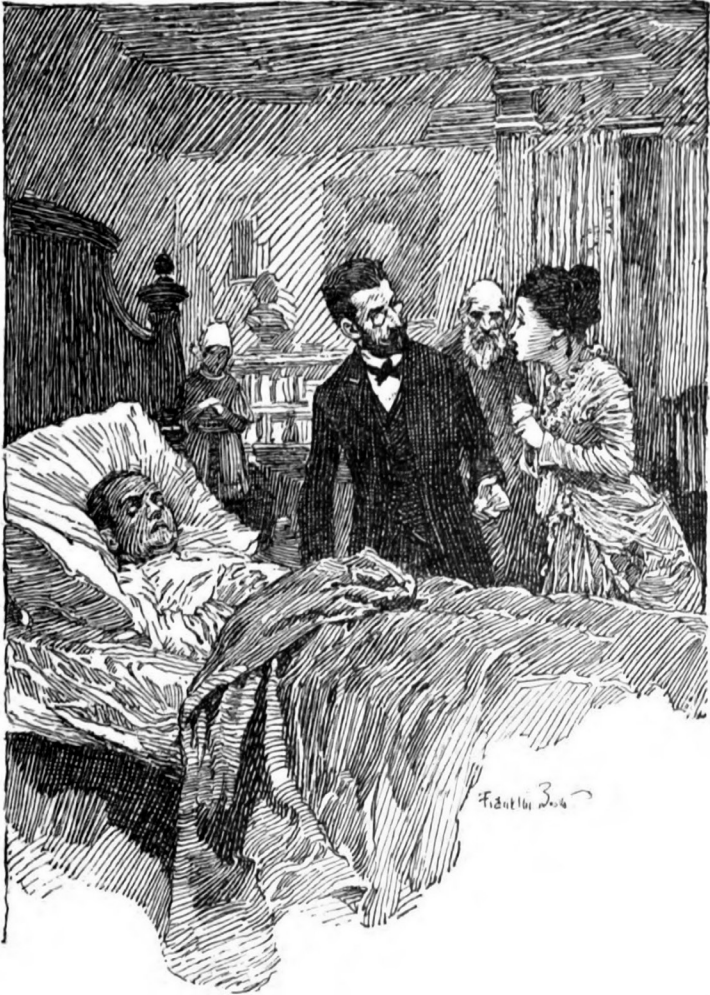
Bu sözler üzerine, şimdi öldüm zannına kapıldım.

Doğrusunu söylemek gerekirse ben çok daha önce ölmüştüm.

Bin saatten fazladır hareketsiz yatıyordum ve tek bir söz bile edemiyordum. Ama arada bir nefes almaya devam ediyordum. Hastalığım boyunca sanki sayısız zincirle, bana eziyet eden kör bir duvara bağlanmışım. Sonra yavaş yavaş o duvar beni bıraktı, ıstırabım azaldı, zincirler gevşeyip dağıldı.

Son iki gün boyunca beni bağlı tutan dar şerit de koptu ve hayatımda daha önce hiç hissetmediğim bir hafiflik duydum.

Etrafımda tarifsiz bir karmaşa başladı. Hastalığımın başında taşınmış olduğum büyük oda birden fısıldaşan, konuşan, ağlaşan insanlarla doldu. Yaşlı kâhya Yudişna kendi sesine benzemeyen bir çığlık attı. Eşim hıçkırıklarla ağlayarak göğsüme düştü. Hastalığım boyunca o kadar ağlamıştı ki bu kadar göz yaşının nereden geldiğini merak ettim. Yaşlı uşağım Saveliy'in çatlak yaşlı sesi diğer tüm seslerin arasından duyuldu. O, çocukluğumdan beri bakıcım olarak yanımdaydı ve yaşamı boyunca yanımdan ayrılmadı ama şimdi o kadar yaşlı ki artık çalışmıyor.

“Her şey bitti.”

Sabahları sabahlığımı ve terliklerimi getiriyor, sonra “sağlık sebebiyle” gün boyu *Berezovka* ile demleniyor, diğer hizmetçilerle çekiyordu. Ölümüm, keder vermek yerine onu sertleştirmiş gibiydi ama aynı zamanda ona hiç olmadığı kadar önem kazandırmıştı. Birini kardeşime gönderdiğini, başka birini azarladığını, emirler verdiğini duyuyordum.

Gözlerim kapalıydı ama çevremde olan biten her şeyi görüyordum, duyuyordum.

Kardeşim, her zamanki gibi kendini beğenmiş ve kibirli, geldi.

“Yeter Zoya, bırak artık! Ne de olsa gözyaşlarınla kimseye bir faydan olmaz,” dedi soğuk ve duygusuz bir sesle, “çocuğun için toparlan, inan onun için daha iyi olacak.”

Kendisini eşimin kollarından güçlükle kurtarıp eşimi divana oturttu.

“Bazı düzenlemeler yapmak gerek, izin verir misin, sana yardım edeyim Zoya?”

“Ah, Andre! Ne lazımsa hepsini yapın. Benim bunları düşünecek hâlim mi var?”

Sonra tekrar ağlamaya başladı. Kardeşim yazı masasına oturdu, genç ve becerikli uşak Semyon’u çağırdı.

“Bu ilânı *Noveye Vremya*’ya’ götür, sonra bir cenaze kaldırıncı çağır, sor bakalım, dua okuyacak iyi birini biliyor mu?”

“Beyefendi,” dedi Semyon saygıyla eğilerek “cenaze kaldırıncı çağırmaya gerek yok, dört tanesi sabahtan beri evin çevresinde dolanıyor. Sürekli kovalıyoruz ama yine de orada duruyorlar. Birini çağırayım mı?”

“Yok, ben bakayım, dur merdivenlere çıkayım.”

Kardeşim daha sonra yazdığı ilânı yüksek sesle okudu:

1. *Noveye Vremya*: Devrin gazetesi *Yeni Zaman*, –çn.